

”Yksi pahimpia ongelmia on se, että apua hakeva ja tarvitseva henkilö ei pääse palvelujen piiriin”

Päihdepalveluihin hakeutuvien ihmisten ongelmat muistuttavat usein toisiaan ja kaiken lisäksi pysyvät vuodesta toiseen pitkälti samanlaisina. Päihdeasiamiehelle tulevat kysymykset ja neuvontapyyntö osoittavat, että vaikeuksia on ainakin tarpeen mukaiseen hoitoon pääsyssä, pitkissä odotusajoissa, hoito- ja kuntoutusjaksojen kestossa, hoitojatkumoissa, maksusitoumusten saannissa, läheisten palveluissa. Kun hoitoon jo on päästy, ongelmia ilmenee potilaan/asiakkaan kuuntelemisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa, kohtelussa, yhteisesti sovitusta kiinni pitämisessä, henkilökunnan tiheässä vaihtuvuudessa, henkilön pompottelussa esim. päihde- ja mielenterveyspalvelujen välillä, tarpeelliseen muuhun hoitoon pääsemisessä ja omien potilastietojen saamisessa.

Oikeus hoitoon tarpeen mukaan

Yksi pahimpia ongelmia on se, että apua hakeva ja tarvitseva henkilö ei pääse palvelujen piiriin. Odotusajat ovat liian pitkät. Jopa hoidon tarpeen arviointiin voi joutua odottamaan joitakin viikkoja. Arviointi itsessään vie aikaa ja sen jälkeen alkaa odotus hoitoon pääsemiseksi. Hoitotakuuajat toki on säädetty, mutta perusterveydenhuollon kolmen kuukauden aika arvioinnin päättymisestä hoitoon pääsyyn on odottavalle pitkä. Päihdepalvelut kuuluvat pääsääntöisesti perusterveydenhuoltoon.

Lainsäädännössä korostetaan henkilön tarvetta apuun, tukeen ja hoitoon. Tarve edellä mennään ja yksilölliset tarpeet vaihtelevat. Jollekin asiakkaalle riittää ongelma-asioiden puheeksi ottaminen, mutta toinen saattaa tarvita pitkäaikaista laituskuntoutusta. Kunnan tarjonnan pitää pystyä vastaamaan näihin ja kaikkeen siltä väliltä. Toisinaan kyseenalaistetaan liiaksi asiakkaan motivaatiota. Retkahduksia sattuu matkan varrella useimmille. Vaikka asiakas on ollut aiemmin hoidossa ja hoito on syystä tai toisesta loppunut, uudelleen hoitoon hakeutuminen on osoitus avun tarpeesta ja motivaatiosta.

Katko- ja vieroitushoidon ja laituskuntoutuksen tarvetta on paljon. Katkolla ja vieroitukseen pääsy on helpompaa, mutta laituskuntoutushakemusta voi joutua perustelemaan useaan otteeseen ja senkin jälkeen tulee hylkypäätös, johon on haettava muutosta. Vaikka laituskuntoutuksen kesto tulee arvioida henkilön tarpeen pohjalta, on tavanomaista, että maksusitoumus myönnetään aluksi vain yhdeksi kuukaudeksi. Tilannetta kuitenkin arvioidaan kuntoutuksen aikana ja lisäkuukaudet ovat mahdollisia.

[Päihdeasiamiehen verkkosivuilta](#) löytää kattavan tietopaketin päihdeasiakkaan oikeuksista.

Asiakkaat helposti vertaavat itseään muihin, myös koko Suomen alueella. Koko valtakunnan tasolla epäreilouden tunnetta lisää se, että eri kuntien päihdepalvelut vaihtelevat keskenään melkoisesti. **Päihdepalveluiden siirtyminen hyvinvointialueiden vastuulle** mahdollisesti korjaisi tilannetta.

Monella päihdeasiakkaalla on mielenterveysongelmia, somaattisia sairauksia ja sosiaalisia ongelmia. Paikoitellen heidän on vaikeaa päästää hoidattamaan muita sairauksiaan, vaikka niin ei saisi olla eikä päihderiippuvuus saa olla esteenä muulle terveydenhuollolle.

Päihdeasiakkaiden edunvalvontaa poikkeusaikana

Epäkohtiin puuttumisen kynnyks on tehty matalaksi sekä terveydenhuollossa että sosiaalihuollossa. Potilas tai asiakas voi aina tehdä muistutuksen *yksikön vastuuhenkilölle*, jos hoito, palvelut tai vaikka kohtelu on ollut huonoa. Jos puutteet ovat vielä pahempia, asiasta voi kannella *aluehallintovirastoon*. Päihdepalveluiden piirissä olevat tai niihin hakeutuvat ovat usein olleet huolissaan siitä, että asioiden esille nostaminen johtaa kustotoimiin viranomaisten taholta. Viime aikoina he ovat jossain määrin rohkaistuneet pitämään paremmin puoliaan.

A-Kiltojen Liitto ry:llä ja Päihdeasiamiestoiminnalla on yhteinen kohderyhmä ja yhteistyötä on tehty vuosien mittaan verkostostoissa edunvalvonta- ja vaikuttamistyössä. Kevään aikana päihdeasiamies on vierailut A-Kiltojen Liitto ry:n Itä- ja Pohjois-Suomen alueen verkkotapahtumissa kertomassa alueiden A-kiltayhdistyksille toiminnastaan ja kuulemassa alueiden ajankohtaisista asioista. Vastaavia tapahtumia ja vierailuja on sovittu myös Etelä- ja Länsi-Suomen alueen [A-kiltayhdistyksille](#). Tietojen vaihto edistää molempien työtä ja päihdeasiakkaiden asiaa.

Yhteydenottojen määrät päihdeasiakkailta ja heidän läheisiltään ovat hiukan vähentyneet viimeisen vuoden aikana. Toivottavasti se on osoitus siitä, että palvelut toimivat entistä paremmin ja asiakkaiden asiat hoituvat.

Teksti:

Tuula Sillanpää

Päihdeasiamies

EHYT ry